

YÜKSEK SEÇİM KURULU BAŞKANLIĞI'NA

TALEPTE BULUNAN: Diyarbakır Barosu Başkanlığı

TALEP KONUSU: 31 Mart 2024 tarihli mahalli idareler seçimi kapsamında, geçici görevlendirme veya adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde oluşturulan seçmen kayıtlarına ilişkindir.

AÇIKLAMALAR:

31 Mart 2024 tarihinde, mahalli idareler seçimleri yapılacaktır. Seçim süreci kapsamında, 4 Ocak 2023 tarihinde, adrese dayalı nüfus kayıtları üzerinden hazırlandığı belirtilen seçmen listeleri muhtarlıklarca askıya çıkarılmış ve itiraz süreçleri devam etmektedir.

Geçici ikametgah veya kamu görevlilerine yönelik görevlendirme kapsamında, seçim sonucunu önemli oranda etkileyebilecek şekilde, seçme hakkına müdahale teşkil edebilecek uygulamaların bulunduğu kamuoyuna yansımaktadır.

Barolar Avukatlık Kanunu'nun 76 ve 95/21 maddeleri uyarınca mesleki bir örgüt olmanın ötesinde hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak gibi bir işlev yüklenmektedir. Temel bir insan hakkı olan seçme hakkına müdahale teşkil eden seçmen kütüklerine ilişkin uygulamanın düzeltilmesi hususunda Diyarbakır Barosu olarak başvuruda bulunma gereği ortaya çıkmıştır. Şöyle ki;

Seçmen kütüğü, seçmen olan vatandaşları ve seçmenin oturduğu yeri belirleyen bilgilerin yer aldığı veridir.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 32. Maddesi gereğince, Seçmen kütüğü; adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi bilgileri esas alınarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslara göre her yıl yeniden düzenlenir, sürekli bilgi toplama ile her seçim döneminde güncelleştirilir. Düzenleme, sürekli güncelleştirme ve genel denetleme kural, yöntem ve teknikleriyle Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü'nün bilgi işlem; ilke, kural ve yöntemleri Yüksek Seçim Kurulunca düzenlenecek genelge ile belirlenir. Yazım ve denetlemede toplanan bilgileri, seçmene ait bilgilerin verilerindeki değişimleri belirleyen ad, soyad, yaş, cinsiyet tashihi, seçme ehliyetini kaybetme, (kısıtlanma, kamu hizmetinden yasaklanma) veya yeniden kazanma gibi yargı kararlarına, vatandaşlıktan ıskat veya yeniden vatandaşlık hakkını kazandığını gösteren bilgiler ile vefat ettiğini tespit eden bilgilere seçim bölgesi içinde ve dışında vuku bulan ikametgah değişikliklerine ait verilere, Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği kural ve yöneme uygun olarak toplanacak diğer belgelere dayanılarak, seçmen kütüğü kurulur ve güncelleştirilir.

298 sayılı Kanunu md. 34 gereğince, Seçmenlik sıfatının tayininde esas, seçmen kütüğüdür. Seçmen kütüğünde; seçmenin; adı, soyadı, baba adı, ana adı doğum yılı, doğduğu ilçe adı, oturduğu yer adresi bulunması esastır.

Kamuoyuna yansıyan haber içerikleri incelendiğinde;

➤ Diyarbakır İli Eğil İlçesi'nde, 2019 yılı yerel seçimlerde toplam seçmen sayısının 14.592; 14 Mayıs 2023 tarihli seçimlerde Toplam Seçmen sayısının 14.232 olduğu, 2024 yılında yapılacak olan yerel seçimde ise 16.123'e yükseldiği görülmektedir.

➤ Diyarbakır İli Hazro İlçesi'nde, 2019 yılı yerel seçimlerde toplam seçmen sayısının 10.101; 14 Mayıs 2023 tarihli seçimlerde Toplam Seçmen sayısının 10.033 olduğu, 2024 yılında yapılacak olan yerel seçimde ise 11.246'e yükseldiği görülmektedir.

➤ Diyarbakır İli Kulp İlçesi'nde, 2019 yılı yerel seçimlerde toplam seçmen sayısının 22.904; 14 Mayıs 2023 tarihli seçimlerde Toplam Seçmen sayısının 23.021 olduğu, 2024 yılında yapılacak olan yerel seçimde ise 26.121'e yükseldiği görülmektedir.

Dürüst ve adil seçimler milletin egemenliğinin yaşama geçirilmesinin en önemli aracıdır. Seçimlerin demokratik ilkelere uygun ve meşruiyet temeline dayanması toplumsal barışı sağlamanın da en etkili yollarından birisidir. Bu kapsamda ülkemizde 31 Mart 2024 tarihinde yapılacak seçimlerin hukuka uygun ve adil şekilde yürütülmesi ve demokrasiye gölge düşürecek her türlü hareketten kaçınılması, istisnasız herkesin yasalara uygun davranması gerekmektedir.

298 sayılı Kanununun 36. Maddesi gereğince, Yüksek Seçim Kurulu, kütüğün düzenlenmesi ve yazım sırasında, bu Kanunda öngörülen gereklere göre genelgelerle belirteceği diğer yöntem, teknik ve kuralları uygulayacağı belirtilmiştir.

Seçimlerin doğruluk ve dürüstlük kurallarına uygun yapılmasını sağlayarak seçme hakkının demokratik ilkelerini güvence altına alan genel kabul görmüş/ortak bir kurumsal modelden bahsetmek mümkün değildir. Bu kişilerin çoğunun seçmen askı listesine itiraz ve kamuoyuna yansıyan haber içeriklerinden anlaşılacağı üzere kamu görevlileri olduğu görülmektedir. Geçici ikamet veya kamu görevi kapsamında olduğu belirtilmek suretiyle, seçmen kayıt listesinde, seçim bölgesinde sonuçlara etki edebilecek nitelikte artışların olduğu görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Seçme, Seçilme Ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakları başlıklı 67. Maddesinde belirtildiği üzere, "Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir." Hususu belirtilmiştir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ek 1 nolu protokolün 3. Maddesi gereğince, "Yüksek Sözleşmeciler Tarafından, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla, gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler." Hususu ifade edilmiştir.

1982 Anayasasınının 79. Maddesi gereğince, "Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır." Hususu belirtilmekle, Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama yetkisininin Yüksek Seçim Kurulunda olduğu ifade edilmiştir.

Ayrımsız, her seçmenin seçimler ile ilgili bilgiye eşit erişimi ve hiçbir baskı ve zorlama ile karşılaşmadan özgür iradesi ile oy kullanması, seçimlere katılacak tüm partiler ve adayların eşit fırsatlara sahip olması seçimlerin meşruiyeti için temel kriterdir.

298 sayılı yasa kapsamında, seçmen askı listesine yapılan itirazların adrese dayalı nüfus kayıtları ve yine kolluk marifetiyle yapıldığı belirtilen araştırmalar gözetilerek önemli ölçüde reddedildiği görülmektedir. Bununla birlikte, geçici ikametgah veya görevlendirmelerin önemli bir kısmının Jandarma ve Emniyet görevlilerinden oluştuğu, şehir dışından çok sayıda kişinin seçmen kaydınının seçim sonuçlarına etki edebilecek nitelikte kayıt altına alındığı, seçme hakkına müdahale teşkil edebilecek uygulamaların bulunduğu gözlenmektedir. Bu hususta, gerekli inceleme ve araştırmaların yapılmak suretiyle, seçme hakkına müdahale oluşturduğu değerlendirilen, geçici ikametgah ve görevlendirme ile oluşturulan seçmen kütüklerine ilişkin 298 sayılı Kanununun 28 ve devamı maddeleri gereğince karar verilmesini talep ederiz.

SONUÇ VE İSTEM: Yukarıda izah edilen hususlar gözetilerek, 31 Mart 2024 tarihli mahalli idareler seçimi kapsamında, geçici görevlendirme veya adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde oluşturulan seçmen kayıtlarının, demokratik, adil ve hukuk ilkelerine aykırı olması nedeniyle, seçmen kütüklerinin yeniden incelenmek suretiyle geçici ikametgah veya görevlendirme hususunda inceleme başlatılmasını ve gerekli tespitlerde bulunmak suretiyle işlem tesis edilmesini talep ederiz.

Diyarbakır Barosu Başkanlığı